

*El Burca com instrument polític: Estudi de la  
identitat i les seves pertinences.*

**Autora: Marta Romaguera Cardona**

**Tutora: Margarida Casacubert Rocarols**

**Grau en Comunicació Cultural**

**7 de juny de 2022**

## **Resum**

L'objectiu del treball és analitzar mitjançant els usos del burca com un element fonamental i tan arrelat a l'ésser humà com la identitat pot ser instrumentalitzat i manipulat per crear conviccions suposadament culturals i identitàries que realment són una dominació invisible.

Amb el Burka farem l'estudi a través de la suposada visió identitària islàmica, i ho farem contraposant autores com Najat El Hachmi i Waysla Tamzali; que desconstruiran aquest mite identitàri, explicant realment com han hagut d'escapar d'aquesta presó que les lligava a la seva verdadera identitat: ser dones lliures. Les visions contraposades són les multiculturals i d'anomenada mirada progressista, que esdevenen com reivindicadores de les arrels, les quals respecten malgrat que aquestes no respectin els drets humans.

En definitiva a través del burka analitzarem el concepte identitat i feminisme i la confrontació de la condició rebuda o influenciada amb la construïda però alliberadora nova identitat.

Paraules clau: Burca, Identitat, Cultura, Dominació invisible, Feminisme, Instrumentalització

## **Abstract**

The objective of the work will analyze through the burqa, how a fundamental element, so closely linked to the human being as identity, can be instrumentalized and manipulated to create supposedly cultural and identity convictions that in reality are an invisible domination.

With the Burqa we will make the study through the supposed Islamic identity vision, and we will do it contrasting authors such as Najat El Hachmi and Waysla Tamzali; who will deconstruct this identity myth, explaining how they have really escaped from this prison that linked them to their true identity: to be free women. The opposing visions are the multicultural and so-called progressive views, which come across as vindicators of the roots, which they respect even though these do not respect human rights.

In short, through the burqa we will analyze the concept of identity and feminism and the confrontation of the received or influenced condition with the constructed but liberating new identity

Key Words: Burqa, Identity, Invisible Domination, Feminism, Instrumentalisation

# Índex

<b>1. Introducció.....</b>	<b>4</b>
<b>2. Metodologia del treball.....</b>	<b>6</b>
<b>3. Marc Teòric.....</b>	<b>9</b>
<b>3.1 Identitat.....</b>	<b>9</b>
<b>3.1.2 Tipus de pertinences i la seva funció.....</b>	<b>14</b>
<b>3.2 El vel islàmic.....</b>	<b>27</b>
<b>4. Argumentació en contra de l'ús del burka.....</b>	<b>31</b>
<b>4.1 Najat el Hachmi: Sempre han parlat per nosaltres.....</b>	<b>31</b>
<b>4.1.1 Racisme i masclisme.....</b>	<b>33</b>
<b>4.2 Waysla Tamzali: El burca com a excusa.....</b>	<b>35</b>
<b>5. Argumentació a favor de l'ús del vel . El Velo Elegido: Lena de Botton, Lidia Puigvert i Fatima Taleb.....</b>	<b>36</b>
<b>6. Conclusió.....</b>	<b>39</b>
<b>7. Annexes.....</b>	<b>41</b>
<b>7.1 Preguntes entrevista.....</b>	<b>41</b>
<b>7.2 Entrevista Personal .....</b>	<b>41</b>
<b>8. Referències.....</b>	<b>43</b>
<b>8.1 Bibliografia.....</b>	<b>43</b>
<b>8.2 Webgrafia.....</b>	<b>44</b>
<b>8.3 Filmografia.....</b>	<b>45</b>

# 1. Introducció

El present Treball de Final de Grau és un estudi sobre l'ús del burca i les seves variants, amb les implicacions socials i culturals que comporta.

El tema que estudiaré reflecteix les eines que m'ha aportat el Grau en Comunicació Cultural, i la manera com he après a fer-ne un bon ús. En primer lloc, el grau m'ha ensenyat a pensar i no en què pensar, cosa molt poc comuna en una educació instrumentalitzada per les elits que eviten, o volen evitar, la nostra per a elles perillosa, reflexió. Pensar de manera pròpia i amb un sentit crític, afrontant tots els prejudicis apresos o inculcats de manera quasi natural, és una de les premisses d'aquest treball a través del qual he pretès fer un estudi crític d'una realitat complexa, abstraient-me o almenys intentant fer-ho el més possible, de la meva influència, de la meva identitat construïda i oportunament instrumentalitzada. Estic parlant d'una de les característiques del tema del meu treball: "la dominació invisible". Es tracta d'un tipus de dominació de la qual és més difícil ser-ne conscient i, per tant, poder-ne parlar de manera racional, ja que neix de la condició més primària i antropològica de l'ésser humà: la necessitat i el sentiment de pertinença. El problema ve quan aquesta demanda natural constitutiva de la identitat és manipulada i instrumentalitzada per interessos estatals o particulars, provocant la creació de dogmes que impregnen i envaeixen l'imaginari col·lectiu amb un objectiu concret, i el més perillós, fent creure que esdevenen propis. Aquest és el vertader perill i on resideix la seva eficàcia: evitar o impedir la consciència d'un sotmetiment (Bourdieu, 2004, citat per Perales, 2011, p.126-131).

L'estudi consistirà principalment a evidenciar i denunciar els mecanismes que fan possible "la dominació invisible" i, sobretot, eviten la consciència activa perquè no puguin ser denunciats, un fet que acaba influenciant-nos de manera més indirecta i, per tant, més efectiva. Com a comunicadora, estic convençuda que la meva feina és enfrontar-me a aquesta consciència imposada amb dades i sentit crític.

En definitiva, he elegit una qüestió d'àmbit cultural amb la intenció d'afrontar aquest subjugament evitant els meus judicis de valor, o almenys intentant que no impedeixin el sentit crític que desitjo aplicar. Busco entendre el món dubtant dels meus propis dogmes, marcats en aquest cas per una identitat totalment occidental. Per això és necessari no encasellar-nos en una sola mirada, sinó reafirmar la diversitat de l'univers, i així entendre la història de la qual formem part i de la qual vull aprendre.

També estic parlant de la necessitat de reivindicar la pertinença, la nostra anhelada i construïda especificitat i l'ús instrumentalitzat que se'n fa, i com a exemple per analitzar aquesta premissa m'ha semblat interessant analitzar la instrumentalització política de l'ús del burca, un tema actual i envoltat de controvèrsia que abraça un dels atributs més arrelats a l'ésser humà, el religiós, i, per tant, cultural. A més, és un contingut que em permetrà ser crítica fent aquest exercici d'abstracció de la meva condició occidental i poder entendre-ho enfocant l'especificitat comuna de ser persones i, en particular, la més castigada: ser dona. És per això que en aquest qüestionament o pregunta, en el qual aplicaré una metodologia comparativa de dues postures oposades i des de veus únicament femenines i majoritàriament orientals, si més no amb components identitaris d'aquestes característiques, vull poder extreure la vivència en primera persona d'una dura, doble i sistemàtica realitat: ser dona i musulmana. En l'actualitat i vivint en un patriarcat, ser dona no és fàcil, però encara ho dificulta més si ets una immigrant, i en aquest cas musulmana, ja que no només convius amb el patriarcat natural, sinó amb el masclisme de la teva cultura i un racisme continuat a la teva ètnia.

A més, també tracto un tema cultural perquè la carrera i la vida en si mostren que la cultura ho és tot i que impregna tots els àmbits de l'existència humana. En definitiva, qualsevol sentiment de pertinença en relació amb la identitat personal, l'ésser humà la crea i en beu, perquè som éssers culturals, la cultura ens pertany i nosaltres a ella, formant una síntesi pròpia, un conjunt inseparable, on l'una implica l'altra.

En aquesta recerca cultural i mitjançant el pensament crític ens endinsarem en la identitat, la de cadascú, la que és composta per diverses i complexes pertinences: religiosa, nacional, ètnica, grup social. En cada persona en primen unes sobre les altres i el mecanisme que les ordena compta amb el mateix desig: la necessitat antropològica de sentir-se part d'alguna cosa.

## 2. Metodologia del Treball

En el meu treball final de grau volia contestar la pregunta de si el fet de portar burca és instrumentalitzat. El fonament del meu treball és un estudi de cas, basat en assajos i estudis de la identitat i de les pertinences que la conformen. A més, l'argumentació discursiva es complementa amb la conversa amb una persona que porta hijab, a la qual he entrevistat per tal de comptar amb un testimoniatge directe i una reflexió des de l'experiència pròpia.

L'estudi del vel islàmic és un tema actual i amb molta controvèrsia, però molt definitori per estudiar si les nostres decisions són totalment lliures o condicionades — i molts cops instrumentalitzades — per la societat.

És per aquesta inevitable alteritat, la que porta a una llibertat condicionada per les nostres pertinences i la seva jerarquia, que buscava un objecte d'estudi amb el qual analitzar aquest fenomen propi de la identitat, el qual ens conforma de manera total.

Per parlar del meu estudi de cas i fer-ne l'anàlisi, he dividit el marc teòric en dues parts principals: en primer lloc, la teoria del concepte d'identitat i les pertinences que la conformen, enfocant ja una interacció entre aquestes pertinences i el meu cas d'estudi. En segon lloc, explicaré breument el vel islàmic i les seves variants, a més del tipus de tradicions que comporta i ha comportat el seu ús.

El concepte d'identitat i la jerarquia de les pertinences que la creen, les he definides des de molts pensadors, principalment Amin Maalouf i el seu assaig sobre *Les identitats que maten* (1999). Certes pertinences les he treballades des de sociòlegs del camp, com és el cas de Pierre Bourdieu amb la classe o l'educació: *La sociologia de la cultura* (1990), o fins i tot amb intel·lectuals clàssics com: Marx i la seva obra *El capital* (1976), Hegel amb *Análisis del trabajo enajenado* (2004) i Durkheim amb *Las formas elementales de la vida religiosa* (2021). D'altra banda, també he usat veus de periodistes que parlen de certa instrumentalització com és el cas d'Antonio Pampliega en la seva obra *En la oscuridad* (2017) o reiterant els autors clàssics: Billig i el seu *Banal Nacionalism* (1991). Finalment, he utilitzat també articles propis del món islàmic, o certs congressos que han publicat la seva investigació.

També cal destacar que les pertinences més properes al tema central de la hipòtesi, com són l'ètnia, el paper de dona musulmana en certes societats, o el paper simplement de la dona o de

la dona de classe baixa, les he explicades des d'exemples literaris, basats en la influència autobiogràfica de l'escriptora Najat El Hachmi, que ha pertangut en aquesta cultura i és una de les principals fonts del meu treball. Els llibres que m'han proporcionat aquesta informació

són les novel·les *Mare de llei i mel* (la vida d'una mare del Rif que ha d'emigrar sola a Catalunya) i *L'últim patriarca* (la història d'una rebel·lió personal contra un ordre establert des de fa milers d'anys a la cultura musulmana), publicades respectivament el 2018 i el 2008.

També he fet servir referències de comunicació personal per argumentar el meu discurs lògic, comptant amb protagonistes i testimonis de situacions esmentades en el meu estudi. Des de certa persona influent en xarxes, com és el cas de l'instagramer Sindy Takanashy, fins a l'àmbit més proper, amb la meva pròpia companya de pis l'Elisabet Figueres, explicant la seva vivència amb el capital cultural, i per finalitzar, l'entrevista que recolza el meu treball, una conversa amb la meva amiga i companya de feina l'Aramata, la qual porta hijab i ens comparteix la seva experiència pràctica del fet.

La metodologia feta servir principalment per respondre la hipòtesi és comparativa. Basada en una recerca bibliogràfica de moviments o postures que defensen la decisió lliure del vel i l'altra part que creuen el contrari. En la primera part he usat a dues autores i dones orientals que han viscut aquesta decisió en primera persona, Najat El Hachmi amb l'assaig de 2019 *Sempre han parlat per nosaltres* i Wassyla Tamzali amb l'assaig del 2010 *El Burka como excusa*. En canvi, pel que respecte a les postures a favor parlo des de la perspectiva de Lena de Botton, Lidia Puigvert i Fatima Taleb amb el llibre del 2008 *El velo elegido*.

A més de material complementari i audiovisual, realitzaré una entrevista a una companya de feina que porta el hiyab. En aquesta entrevista entrarem en la identitat i en particular com aquest vel islàmic influeix envers aquesta.

En definitiva, duc a terme un assaig sobre la decisió de portar vel amb una recopilació de teòrics i de persones que el viuen en primera persona (dones i més concretament, dones orientals) per extreure diferents conclusions i comprensió del tema.

Les eines que majoritàriament he fet servir són la biblioteca de la UdG, pels llibres esmentats, comunicació personal amb gent propera i una entrevista d'una persona amb experiència pràctica en el tema, a més de l'estudi de teòrics i teòriques sobre la qüestió. També he utilitzat

una bibliografia web amb certa divisió de visió oriental i occidental, des del món islàmic fins a la mateixa BBC.

En definitiva, és un treball basat en l'estudi teòric de la identitat i els condicionants que aquesta i les seves pertinences ens comporten en la nostra existència. Per fonamentar aquesta reflexió m'he basat en un estudi de cas actual i amb controvèrsia com és la decisió de portar el vel islàmic.



### **3. Marc Teòric**

Per poder entendre o analitzar el tema principal del meu treball és imprescindible fer un estudi de la identitat, concepte clau en l'antropologia de l'ésser humà.

#### **3.1. Identitat**

La identitat és un conjunt de pertinences complexes on la jerarquia que les compon estableix el mecanisme funcional, fent que sigui aquest ordre el que modifica el comportament i, per tant, el que defineix l'essència única de cada persona. És per això que aquesta individualitat és intransferible, insubstituïble, única, construïda i modelada per la societat (Maalouf, 1998, p. 29-31).

La identitat no és una cosa innata o fixament intrínseca en l'ésser humà sinó que es transforma i construeix al llarg de la vida; els únics elements que es produeixen de manera immutable són ínfims: el sexe, el color, la identitat de gènere... i tot i encara l'existència d'aquests atributs excepcionals, aquests continuen generant diferents actuacions amb l'individu, tornat a mostrar aquesta bàsica premissa, en la qual la persona i les seves pertinences són totalment conformades i dependents de l'entorn i la comunitat en què es troben. (Maalouf, 1998, p. 33-35).

Aquest entorn propi de l'alteritat, és el que analitzaré posteriorment amb més profunditat. Estudiant en primer lloc la pertinença geogràfica, en segon lloc, la influència de l'estat polític a l'escola i als mitjans de comunicació. I per altra banda, alhora també relacionant-se amb la filiació geogràfica, parlem de l'entorn més proper, el privat, la influència del grup ètnic o comunitat pertanyent, el sentiment nacional, la religió o creences, la identitat de gènere, els llaços de parentesc en alguns casos, la classe social, però sobretot a destacar una de les propietats més simbòliques, característiques, determinants i que vivim inercialment en la nostra identitat: la llengua.

En l'aprenentatge directe de la nostra comunitat, també en rebem els trets limitadors i perjudicials. Un exemple són les aspiracions, traumes, rancúnies, qüestions no resoltes de

mares o pares, que les transmeten de manera natural i quasi inevitable als seus fills, però que els limitaran conformant part de la seva identitat.

Aquestes creences o pertinences del tipus que sigui que ens limiten poden ser respostes amb reivindicació o acceptació, però que en ambdós casos redirigeixen les nostres accions, i aquesta decisió ens defineix, i per tant, limita. És aquesta manca de llibertat conformada per dogmes la que determina les nostres eleccions i conforma una atribució pobre, limitada i totalment imposada a través d'influències indirectes o directes. L'exemple perfecte i central del meu treball ho defineix: no pot ser certa la premissa de l'elecció lliure del burca, quan és una realitat cultural, amb influències voluntàries o no, però clares en cada individu, per tant, serà una mirada limitadora, com a mínim influenciada, no és només amb aquest cas sinó amb qualsevol altre, com podia ser també, la depilació femenina.

En definitiva és obvi com la individualitat o identitat és formada totalment a través de la mirada social; som persones, i com a tal som "éssers socials", és inevitable que la nostra identitat es vegi determinada per l'alteritat. Una alteritat que crea la nostra especificitat i posseeix certa determinació de les pertinences, encara que cada pertinença és reaccionada de manera diferent per cada individu, i és la importància d'aquestes per cadascun és la que ens forma singulars, insubstituïbles i, per tant, únics, posseïdors d'una identitat complexa, però pròpia (Malouf, 1988, p. 19-20).

El concepte identitari no pot ser reduït a una sola pertinença. És un desencert simplificar a l'ésser humà, un ésser divers i complex, que interactua amb l'entorn de manera única.

El fet de reduir ens porta a l'error no tal sol de prejudicis sinó de cometre judicis, judicis de valor, judicis que no tan sols afecten les relacions personals, sinó a les mundials, arribant a provocar vessaments de sang. És difícil canviar la predisposició en la creació d'estigmes, ja que les persones en fan un ús determinat i suposadament eficaç, però almenys, s'ha de conèixer aquest fet, ser conscients d'aquesta falsa i simplificada atribució per poder atacar-la, posant aquest pensament i lluitant contra els dogmes, i encara que sigui un procés mai finalitzador, perquè com a ser naturals, però imperfectes, mai acabem el nostre procés de creació fins al final d'aquesta, és l'única manera de poder combatre la dominació invisible.

A més recalcar que com hem vist al llarg de la història aquests perpetuats prejudicis, són grans instruments del poder per moure masses, i, per tant, molts cops aquesta utilització o

assimilació dels prejudicis, els fa funestos, més endavant del marc teòric ens endinsarem en això (Maaoluf, 1998, p. 32).

La perillositat i el fet que ens fa analitzar l'altra característica essencial de la individualitat és la complexitat i singularitat d'aquesta, ja que si unim aquesta tendència limitant amb la nostra realitat apresada i construïda correm el risc de no tenir sentit crític envers els prejudicis, i no poder ser conscients ni alliberar-nos d'aquesta mirada o realitat que esdevé gàbia. L'exemple que mostra aquest imaginari contaminat de manera inevitable i quasi natural, però molts cops de forma perjudicial; perquè no és enfrontat pel nostre estat crític, ens el dona Sindi takanashi, una instagramer feminista que enfoca la identitat femenina d'una perspectiva molt crítica. Com a exprostituta — ofici que abans defensava i ara vol abolir — es posa a si mateixa d'exemple quan explica que s'ha adonat que si fas un discurs que no et convida a la reflexió és perillós i conté la falsa i homogeneïtzadora mirada única, una mirada amb molta por d'enfrontar-se a creences pròpies de la nostra individualitat, dogmes que ens assegurin una suposada i calmada seguretat. La mateixa Sindi acceptava el seu ofici i intentava proclamar-se com a part d'una lluita feminista que decideix defensar aquest com a lliure elecció, actualment en perspectiva i des de la distància d'haver-ho deixat, parla de la necessitat innata que tenia de poder d'incloure aquesta defensa en el seu imaginari, ja que conformava la seva única via per poder sentir-se mínimament bé, un mètode per escapar de la realitat i del discurs crític. També ho analitza amb discursos suposadament feministes i empoderadors que defensen les operacions estètiques, sense reflexionar sinó com una mera necessitat o desig propi, un camí per estimar-te, quan en realitat són carències provocades per un discurs dominant i apel·lador en aquestes identitats tan perilloses. És molt trist veure la cruenta realitat, però encara ho és més concebre-la com la teva única realitat, ja que no tens oportunitat ni tan sols de lluitar per sortir de la gàbia si ni saps que estàs en una. (S. Takanashi, comunicació personal, 23 de novembre de 2021).

Cada persona pot reaccionar davant aquesta necessitat identitària reivindicant pertinences o intentant rebutjar-les, el cas contrari d'aquest enfrontament directe parlat amb la realitat, és un conformisme esgotador, no tan sols per no entendre aquesta reflexió sinó perquè a vegades és aquesta reivindicació a la qual has estat empès la que et provoca una necessitat d'encaixar, fent-te creure que és el teu desig, la teva llibertat d'elecció, quan aquesta ja s'ha introduït com a teva en el teu l'imaginari personal, pensament que esdevé col·lectiu i et sents complidor amb

la teva suposada i imposada funció identitària, és obvi que a vegades és més dur lluitar contra una realitat imposada i tan arrelada emocionalment que intentar no ser conscient, també hi ha casos més extrems on la teva realitat és l'única que has pogut conèixer i, per tant, creus com la vertadera. És el fet de no poder lluitar perquè no saps ni que hi ha lluita. Posaré l'exemple d'un llibre de fantasia que ha triomfat: *Joc de trons* dirigit per George R. R. Martin el 2012.

En aquest un dels personatges femenins (La Sansa) fa un creixement brutal com a dona i com a personatge, però a l'inici no afronta la realitat; a diferència de la seva germana. L'Ària qui representa des del principi l'oposat, la lluita contra la identitat imposada, és molt més dur el cas de Sansa, ja que no pot enfrontar aquesta individualitat quan vol encaixar en ella, no només per acceptació cap a la tribu, comunitat, família, concepte que ara en posterior definirem, sinó perquè té tan calat aquesta influència de com ha de ser, o el seu paper o especificitat que no pot enfrontar-se críticament, quan els seus ulls només són emmirallats per una única realitat, la imposada, però apresada i abduïda com a seva. Com ja he explicat, mitjançant una suposada elecció es crea una eina per sobreviure.

Un altre exemple d'aquest tipus el veiem a una sèrie distòpica titulada *El conte de la criada*, dirigida per Bruce Miller el 2018, una sèrie on les dones pobres són esclavitzades per donar fills a les riques. En les dones riques trobem la Serena, un personatge odiós per com tracta les suposades gestants i com compleix el paper de mare i dona angelical, però si anem més enllà veiem que també és una víctima d'aquest sistema perquè ella no sols fa un paper que suposadament ha triat, el de ser mare, sinó que el fa sense cap replantejament, no pot canviar la realitat quan es pensa que és la que ella vol, quan realment els seus desitjos han estat influenciats per una dominació imposada de la societat de què ser mare i dona són les úniques funcions que necessita per estar plena. En definitiva, t'adones que realment ella se sent plena per la mirada imposada per la comunitat, que ha format aquestes funcions com a bàsiques en la seva identificació, per poder ser feliç complint el suposat pla de vida, en conclusió ser qui és.

També es pot destacar, per entendre els estereotips d'aquesta feminitat que esdevé tòxica i limitadora, el paper simplificat de la dona com a propietària de l'espai privat i amb desitjos únicament servicials per a satisfer el marit i la vida de la llar. Estic parlant de la suposada dona victoriana, amb una moralitat totalment imposada. Així ho expressa i crítica Virginia Woolf, amb la seva obra *Matar l'Àngel*, assaig on proposa acabar amb aquesta falsa identitat que no ens deixa lliures i ens redueix la nostra individualitat (Woolf, 1941).

Aquests exemples demostren aquesta alteritat inevitable i inseparable de la individualitat personal. El problema apareix quan d'aquesta necessitat tan bàsica i natural de pertinença de les persones és aprofitat per alguna mena de poder, instrumentalitzant voluntàriament la realitat, conquerint-la i passant per nostre, creant una eina directa dels seus interessos particulars. En el següent apartat parlarem d'aquests interessos i els classificarem.

### **3.1.2. Tipus de pertinences identitàries i la seva funció/ interacció**

#### **Mitjans de Comunicació**

És indubtable la influència dels mitjans de comunicació en la construcció identitària, més concretament en la pertinença política, cultural i amb aquesta, la de gènere, la classe social, l'ètnia...

Vivim en l'època de la societat de masses, ara ja no tenim una influència limitada dels mitjans de comunicació, aquesta passivitat o direcció única i directe del missatge de la que parlava (Lasswell, 1948, citat per Cáceres López, 2021, p.1), amb la teoria de l'agulla hipodèrmica, ha quedat una mica obsoleta, ja que no només han sorgit noves eines de comunicació social, sinó que els usuaris han evolucionat aquesta interacció bàsica i han començat a representar, narrar o inclús crear realitats pròpies. La societat d'ara està consolidada essent aquesta molt representativa, la gent necessita tenir referents i sentir-se part d'aquests, els valors o idees ja no són els importants de l'audiència sinó els seguiments de les persones que suposadament els representen.

És la importància d'il·lustrar tota classe de realitats als mitjans de comunicació, ja que són l'eina que esdevé clau per la configuració i l'assoliment d'aquesta identitat.

El problema actual del món comunicatiu no es basa en una falta de llibertat d'expressió sinó en l'agenda *setting*, en la manera de reduir i controlar els temes del focus. El filtre Bombolla que és el nom del fenomen del qual parlem, personalitza les webs per limitar-te a una sola opinió, eliminant el sentit crític, radicalitzant els punts de vista perquè no hi ha contraarguments per comparar. En definitiva, promou una mirada de la realitat distorsionada i limitada segons criteris instrumentalitzats.

Tots aquests fets es tradueixen també en una limitada heterogeneïtzació de les identitats representades als mitjans. En el nostre cas comptem amb una representació europeïsta, heteronormativa... en definitiva, amb una representació pobre, un fet que impulsa a patir crisis d'identitat a gent que no se sent ben representada o inclús representada. Això és el cas de la gent islàmica per exemple, ja que els mitjans no compten amb aquesta diversitat o mirada multicultural, sinó que molts cops només es parla d'ells per reproduir judicis de valor.

Aquesta percepció del món islàmic en els mitjans ens la porta Thierry Desrues, :

La tesis que defiendo es la siguiente: es urgente elaborar nuevas versiones de nuestra historia europea que recuperen la memoria de la diversidad, es decir, del pluralismo y la heterogeneidad que han aportado los sucesivos flujos y reflujos de población en el continente desde hace siglos. Apuesto decididamente por la necesidad de trascender las fronteras no solamente estatales, sino sobre todo mentales construidas sobre el mito de la homogeneidad del “nosotros” frente a “los otros”. Fronteras que están presentes hoy día no sólo en los discursos de ideologías populistas, sino también de manera más o menos latente en el seno de los distintos grupos sociales que componen nuestras sociedades. (Desrues, 2008, p.2)

En definitiva, la comunicació hauria de ser una manera d'informar i contribuir al coneixement d'aquesta diversitat, no una reproducció populista, heterogènia i simplista de la realitat, molts cops usada per instrumentalitzar interessos de part de l'estat o grups determinats.

### **Escola**

Per parlar de l'educació, ho farem des de les escoles, i de com aquestes intervenen de manera clau en la nostra composició personal, ja que són una de les maneres més directes per crear canvis. En aquestes, no només es transmet cultura formal sinó que amb la composició social d'aquest espai es creen filiacions d'identitat, unes combinacions que expliquen com es conformarà aquesta essència pròpia, generada sobretot en l'adolescència, on es crea aquesta obertura de la identitat, la negociació i experimentació amb el jo (Wegner,2001),"(Citat per Huertas Roig,2007,p.39-40).

Wegner opina que les qüestions relacionades amb l'educació s'han de centrar en aquestes identitats que es creen i en com ho fan, deixant a la cultura formal com secundària, és més, va més enllà afirmant que l'objectiu de l'educació és ajudar als estudiants a explorar en la seva identitat (Wegner, 2001, citat per Huertas Roig, 2007, p. 39-40).

La gran influència de l'educació i la instrumentalització que es produeix mitjançant aquesta queda totalment explicada en la teoria del sistema de l'ensenyament de Bourdieu (1970) (citat per Adelina Braz, 2009, p.1-11). Per parlar de l'educació és imprescindible parlar de les classes socials, pertinença que aprofundirem més endavant. Per Bourdieu aquesta o les desigualtats implícites, són també representades en el sistema educatiu; parlem del públic, del que cobreix l'estat. És obvi que teòricament la democràcia vol oferir una igualtat

d'oportunitats real en aquesta educació pública, però la trampa ve implícita en el mateix objectiu, ja que tothom no parteix de la mateixa base, depenent de la classe i del context familiar la capacitat de recepció i assimilació és diferent, el capital cultural també és una distinció, més concretament el capital lingüístic, que com ja veurem condiona la nostra visió del món, i ens pot crear dificultats sistemàtiques.

Un exemple pràctic d'aquesta injustícia o base desigual el baso en què ha viscut una persona propera a mi. L'Elisabet ha nascut en una família humil i sense estudis secundaris, ara és estudiant en el grau de dret i encara després de tants anys d'educació té la barrera del capital lingüístic, barrera que ha hagut de treballar per poder sobreviure, no només socialment sinó en la mateixa educació, ja que la llengua és una eina essencial per aquesta. Per tant, l'Elisabet té dos problemes que aboquen en crisis d'identitat, per una banda, es troba que té xocs en entorns amb alt capital lingüístic on ha de fer un esforç, l'altra és el fet de patir una limitació en el capital cultural, perquè amb la seva família no pot compartir, debatre, elaborar el coneixement après, això no només recrea la crisi i la diferenciació de classe sinó que pondera les crisis d'identitat. Aquest desavantatge de manera sistemàtica i que la suposada igualtat de condicions no hi conta és violència sistemàtica.

E. Figueres (comunicació Personal, 13 de febrer 2022).

El perillós de la Violència simbòlica que explica Bourdieu, no és únicament l'aprofitament que es fa de la pertinença nacional i les creences, instrumentalitzant l'educació de l'estat per crear ciutadans a benefici seu, sinó que el més interessant és com l'estat en aquesta suposada formació equitativa recrea una pertinença com la de la classe, sense donar opció, retornant als privilegiats les seves oportunitats. Aquest perpètuament es construeix mentre es fa creure falsament en una suposada meritocràcia o cultura de l'esforç, en la qual s'ofereix a tothom el mateix, quan la realitat és que per molt que hi hagi les mateixes regles, també existeixen avantatges o límits determinants.

És aquesta violència la que es reproduïx en l'educació de manera real i continua, fins i tot les estadístiques demostren que les persones nascudes de classe baixa no arriben ni la meitat que les persones adinerades; només hi ha excepcions dels primers per altes capacitats però no per facilitats o esforç natural (Bourdieu, 1970, citada per Adelina Braz, 2009, p.6-7).

En definitiva fins que l'educació no tingui en compte les limitacions d'aquestes pertinences fixes, no es podrà accedir a una igualtat real en el món, en aquest cas, a les escoles.



## **Estat(Nacionalisme)// Religió d'aquest nacionalisme**

La pertinença d'identitat nacional no és l'associada a un entorn més proper o privat, sinó que és una pertinença creada de manera política, per tant, artificial i com ara explicaré un instrument dels més poderosos. Les persones que gestionen i en conseqüent dominen o influeixen en cert territori, satisfan aquesta repetida i primordial necessitat de l'ésser humà d'acord amb els seus interessos, alimentant una eina poderosa i fàcil de controlar. El fet d'aquest desig tan personal i irracional d'ésser humà de pertinença promou una posició prioritària d'aquesta propietat en la jerarquia que constitueix la construcció personal, tot i malgrat ser una pertinença construïda com arma i, per tant, de manera artificial i convenient.

El problema i l'eficàcia que posseeix aquesta característica implantada no és tan sols aquest aprofitament jeràrquic de la identitat o el fet de servir-se de la necessitat irracional de les persones, sinó també de la manera quasi divina i totalment rígida, en la qual s'ha acceptat el concepte o organització d'estat -nació com únic i vàlid. En definitiva una altra dominació invisible que busca mitjançant un hàbit fer esdevenir com natural un fet i així evitar el debat que podria interferir-se. En primer lloc, parlaré del nacionalisme visible i de la instrumentalització de la qual viuen els discursos populistes d'extrema dreta. Els falsos rumors es creen pel poder, les persones tenim la necessitat d'identitat, el desig de formar part d'alguna cosa i si entren subjectes aliens, entra la por al que és desconegut, por de la qual s'alimenta el poder per justificar guerres i crear assassins/es dins aquestes. Aquesta estratègia política ara mateix la té un partit actual espanyol com es Vox, el seu gran objectiu és simplificar a la pertinença de la nacionalitat, amb el mètode dels falsos rumors, en aquest cas cap als refugiats de guerra; el seu xiv expiatori on la gent desemboca les seves pors; perpetuant constantment el racisme, els prejudicis i els estigmes de què parlem, i no només reduint els crims o fets a aquesta única i casual pertinença de la comunitat sinó evitant tenir en compte els factors claus que han empès a cometre al crim o inclús a vegades manipulant o inventant el mateix crim. Aquests perillous i judicis de valor crea una concepció que tanca i desemboca en crisis d'identitat que només es resolen rebutjant la teva identitat que ha modelat el teu imaginari, amb la por que encara hi roman dins nosaltres o d'una altra manera reafirmant encara més aquesta pertinença per poder pair el rebuig. En la primera opció un exemple molt clar és el de l'inquisidor Torquemada, si aprofundim una mica veiem que tenia arrels jueves, no seria estrany que el seu odi o rancúnia cap aquest sector, a més de voler treure poder, fos també la seva manera d'amagar una pertinença de la qual no se sentia orgullós per les circumstàncies del context.

Per altra banda, tenim la reafirmació de la identitat com a reacció, aquest fet l'explicaré a través de la mirada de Najat El Hachmi, la qual veu molts cops l'ús del vel una reivindicació contra el rebuig ètnic, però que s'està convertint en una elecció igualment imposada, per reafirmar-se com a musulmanes, empeses a prendre aquesta decisió, i el cas del burca no és el més extrem, en aquestes crisis d'identitat la reafirmació pot arribar a l'extrem de convertir a les víctimes d'aquest, en terroristes que provoquen vessaments de sang, en sentir la mirada del diferent i voler reivindicar de manera extrema i amb ràbia, el seu dret a ser; una rabia instrumentalitzada i provocada per la política(El Hachmi,2019, p. 91-93).

El mateix periodista i segrestat per Alkaeda Antonio Pampliega posa el focus de la causa del terrorisme islàmic en el despotisme occidental que rebutja i ataca al diferent, alimentant la fanatització com una necessitat reivindicativa.En definitiva aquesta és la virtut fonamental del nacionalisme: trobar per cada problema un culpable en lloc d'una solució (Pampliega, 2017,p.166).

Per entendre més i per poder arribar a la conclusió de com el poder crea o alimenta terroristes és imprescindible entendre el concepte d'aquest altre tipus de nacionalisme del qual parla Billig, ja no parlem d'un nacionalisme agressiu o totalment acarnissat, sinó del que passa desapercebut, del que produeix aquest moviment tan perillós i del que parlo tot el treball, de la dominació invisible, de com s'estableix de manera quotidiana en tots els nostres àmbits aconseguint la dificultat de reflexionar per aquest assentament que sembla tan natural i intrínsec. El mateix ordre de nacions no es posa en dubte, sinó que ha arribat a ser el fòrum o el centre ja assumit, del nou món contemporani. Aquesta perillosa habitualitat a la pàtria és la que ens ha submergit dins una consciència ideològica comuna i tan acceptada, que ha arribat a convertir-se en una arma molt poderosa, amb què el poble pot ser mobilitzat, en conclusió, la manera o excusa amb què es justifica tot.

En definitiva, la nacionalitat per Billig, no és la creguda per occident, sinó la invisible, la que ja forma part del món, i per això no pot ser benigne, perquè no la veiem, i no podem actuar-hi de manera directa, un altre cop perdem aquesta definició exacta, creem buits perillosos i sobretot, banalitzem i ratifiquem constantment aquest mode de vida, amb el que es justifica i consolida el món actual( Billig, 1993, p.40-42).

La universalitat no està implicant equitat, ni una globalització justa, amb aquesta herència horitzontal entrem dintre una homogeneïtzació, una uniformització, que cauen en l'error de ser empobridores, amenacen certes cultures que no hi tenen cabuda. La nova mundialització

no engloba la diversitat, no forma una identitat mundial complexa, sinó que s'ha format un conjunt d'identitat reduint-se amb uns valors europeus, o com em referiré més endavant americans; ha provocat que Orient es tanqui en si mateix, per evitar ser enclaustrat dins una globalitat que la fa abandonar una part de si mateixa. Això és el perill de la simplificació de la falsa modernitat, que porta la marca de l'altre i no és estrany veure com certes persones s'aferren als símbols de l'arcaisme per afirmar la seva diferència. El fet de sentir amenaçada la mateixa identitat porta als radicals a actuar, però no ens pensem que malgrat que aquest instint d'identitat sigui natural, és totalment innat sinó que és promogut de manera racional a interessos del poder, el sempre guanyador, ja que les elits són les que mouen masses i creen monstres que acaben escapant d'ells mateixos, de la seva realitat una realitat creada pels poderosos i moguda de manera simplista.

### **Religió i Estat**

Una altra manera també empleada pels estats d'homogeneïtzar i conformar el poder de manera cohesionada i apel·lant al mateix sentiment primari i necessari de pertinença de l'ésser humà és la religió. El concepte del qual parlem com a religió en aquest cas, no és la primària o vertical que rebem de la comunitat petita sinó l'arma eficaç que ha estat creada per interessos de l'estat.

Si busquem culpables del creixement de la fanatització, és fàcil i es fa de manera molt sovint, pensar amb la religió. No es pot caure en l'error de creure que la religió és el que mou la societat, perquè la realitat és a la inversa, l'època, el context que formen part de les circumstàncies que ens envolten, són els vertaders culpables de gran part de la creació de la nostra identitat. Les religions són totalment interpretables, i és aquest propi fet el que porta a utilitzar-les pel poder. Cal tenir clar que societat i religió tenen una reciprocitat, però la gran veritat és que la religió és moguda i adaptada pel temps, no només per poder sobreviure als canvis, sinó per tenir una arma poderosa, com la d'una pertinença tan arrelada a la gent, i amb la que es pot aconseguir justificar-ho tot i moure masses.

És més, un exemple més clar es troba en l'edat moderna espanyola, en la qual els reis catòlics van assumir una política uniformitzadora basant aquesta conformació d'estat en la religió, aquesta era el que ho cohesionava tot i amb ella es controlaven els interessos d'aquest. Encara ara algunes comunitats més tribals o inclús estats que encara existeixen, basen en ella la seva política jeràrquica, per tant, s'ha d'entendre que l'estat és el que condueix aquest factor de pertinença religiós, i ho fa per poder arribar als seus desitjos.

En resum, les religions no són radicals, sinó la suposada pàtria la font de radicalitat, arribant a provocar que joves amb pobresa, amb desil·lusions caiguin no de manera espontània, sinó desesperada en un enfonsament nacionalista o suposadament religiós, perquè és el darrer refugi que podem trobar, fent lis entendre la nostàlgia com a símbol. La realitat és si aquestes persones són vertaderament els criminals i no les que mouen els fils de pertinença, les que tenen les eines per entendre la complexitat i utilitzen la simplificació com a instrument de guerra o de poder, reduint a l'absurd i sent els vertaders creadors de les identitats que maten. La veritat és que la religió no és bona ni dolenta, com es creu per exemple de l'islam, pensant que és el motor del terrorisme islàmic. És un gran prejudici, el fet d'estigmatitzar-la com una religió intrínsecament intolerant, quan si estudiem una mica observem que l'islam quan es trobava en èpoques abundants, com la medieval era tolerant, i oberta com també la societat que la formava, al contrari que el cristianisme la religió que tant abanderem, la qual va tenir moltes èpoques fosques entre elles la de la inquisició. A més és molt fàcil jutjar una societat com intolerant, quan aquesta ha estat dominada i se sent amenaçada de totes les seves pertinences, de tota la seva identitat. En definitiva, no podem reduir la religió caient en aquesta simplicitat valorativa, dins la religió s'engloben moltes altres pertinences, que la influencien. L'occidentalització imposada amb Europa com a centre i que se superposa com una homogeneïtzació mundial, amb un model estandarditzat, i suposat com a sistema neutre però no sent realment així; ja que què Per tant no demanem un món sense religió, sinó un món on aquesta respongui a una necessitat únicament espiritual, i no a un lligam de pertinença dintre de la comunitat humana

### **Classe Social**

La pertinença de classe defineix bastant la societat en què vivim i els lligams que es determinen entre tots.

Marx va defensar el principi de producció teòrica, explicant que l'univers està basat en les relacions que s'estableixen amb els mitjans de producció i alhora amb els poders que controlen aquests (Marx, 1976, p.43-50). La definició teòrica de Marx compta amb la total influència de la teoria de l'amo i l'esclau de Hegel on anant encara més enllà explica com la successió històrica es veu determinada per una relació de dominància plena i conscient entre un amo i un esclau, essent aquesta lluita de posicions el motor que configura el món i, per tant, la història (Hegel, 2004, p.133-155).

En l'actualitat malgrat comptar amb un sistema capitalista molt més complex que el propi de la revolució industrial, continua havent-hi aquesta diferenciació absoluta de posicions i

aquesta manera de subjugar-se i ser subjugat que marca tant la història i que esdevé pel treball un fet clau, al ser determinant en el comportament humà i en la construcció d'un Statu quo determinat.

Per parlar d'aquest Statu quo assumit quasi instintivament, reitero de nou el tema de la dominació invisible, aquest fet de provocar decisions predeterminades i configurades per l'alteritat personal; de manera inconscient molts cops, però provocant igual aquesta falsa sensació de llibertat.

En aquest cas explicaré aquesta dominació invisible i aquest factor tan important de la identitat que ho arriba a emmarcar tot, mitjançant l'habitus.

Bourdieu declara que l'habitus són un conjunt d'esquemes amb els quals percebem el món i hi actuem en aquest amb conseqüència i malgrat que hi ha la possibilitat de canviar-los, és totalment inevitable que el nostre imaginari sigui totalment configurat i determinat per aquesta pertinença de classe, complicant de manera clara un canvi de comportaments o de la mateixa pertinença. Els comportaments són totalment adquirits per la nostra part subconscient, la manera i molts cops l'única que coneixem per interactuar amb el món, limitant la realitat (Bourdieu, 1990, p. 14-32).

És per això que com analitzaré en l'objecte d'estudi central del TFG, cap decisió és totalment lliure, ja que la nostra condició humana està plegada i concebuda per actuar amb la societat d'una manera apresada i aquesta amb nosaltres, sent totalment rellevant i determinant en cada decisió.

La classe social en la identitat es reflecteix amb aquests habitus, les persones que comparteixen aquesta característica els reproduïxen de manera semblant. Per un costat normalment la classe social alta abraça més interessos culturals refinats; per culpa de la seva posició i temps lliure, en canvi, la classe social baixa té altres codis culturals o maneres més tradicionals de viure aquesta, i això no és un dels fets principals dels quals s'alimenta el classisme sinó un impediment per aquesta suposada i falsa idea de poder canviar tan fàcilment de lloc en la seva pertinença amb una idea falsa i suposada meritocràcia. A l'igual de la complicació o el sobre esforç del qual vam parlar en l'educació per poder assumir conceptes no comuns en el dia a dia, en aquest cas ocorre el mateix, la comoditat o aquest costum evita aquest esforç de no tan sols d'haver d'aprendre noves maneres de viure o de relacionar-se amb la realitat sinó que s'ha de deslliurar de conductes que formen part de la identitat. És per això com ens diu Bourdieu que aquest suposat ordre que pensem com natural

evita l'evolució perquè prèviament ha evitat el pensament de manera conscient d'un fet. (Bourdieu,1990,p.14-32)

L'estratificació de classes és molt fixa i aquesta innocent idea de la facilitat per poder evitar-la és falsa quan no posseïm les eines ni els costums, aquesta dificultat no és només casual sinó que també existeix un interès de les persones que volen mantenir aquest ordre de classes i que es recolzen en aquesta cesura pròpia de la nostra limitada realitat. Però és essencial entendre i això és un fet extrapolable a totes les pertinences que analitzo, que la dominació invisible no és només efectiva per aquesta falta de consciència o voluntat de reflexió, sinó pel factor clau de la classe. En la teoria de la producció Marx també va explicar el fet de com certa determinada classe social que necessita treballar per sobreviure, no té el temps ni l'energia per fer aquest treball de desconstrucció que empeny totalment a una reflexió constatant, l'alienació és la principal eina per mantenir aquesta censura, aquest ordre imposat de les coses i en aquest cas de la posició social i econòmica (Marx,1976,p.43-50).

A més dels habitus dels que parlem, també hi ha un punt essencial que influirà totalment en la configuració personal i és la classe social, pertinença que pot posseir la possibilitat d'eines per certes situacions, millorant la qualitat de vida. És un fet indubtable que l'opressió de certes pertinences com la identitat de gènere o l'ètnia es poden veure totalment agreujades per la pertinença de classe. Un exemple clar el veiem en la novel·la de Najat El Hachmi, mare de llet i mel. En la narració, la dona protagonista es veu obligada a emigrar, en primer punt ja parlem de l'obligació de canviar de vida, la manera d'adaptar-se a una nova realitat per força, i no és només això, sinó com la dona no ha de lluitar únicament amb el biaix del patriarcat imposat en la seva cultura o comunitat proper; biaix que la impedia llegir, cultivar-se, sinó que ha de sumar no comptar amb eines econòmiques per poder fer-ho en aquesta nova situació si volgués o ho necessites. Aquest allunyament de l'educació i la complicació de la protagonista per tornar a començar i tenir un xoc tan fort d'identitat no es veu ajudada per cap influència econòmica i aquí és on veiem com la classe determina qualsevol pertinença i ens limita o en alguns casos expandeix a tots nosaltres.(El Hachmi,2018).

## **El llenguatge**

La llengua no és una simple eina de comunicació, és molt més, és la màxima expressió de cultura i del poble que la parla. És una manera de veure el món i fins i tot de configurar una personalitat, ja que fonamenta l'estructura del pensament i de la comunitat. És una pertinença que pot limitar o fins i tot manipular una realitat de manera directa.

La llengua, a més de marcar el caràcter d'una societat, pot denotar actituds o estat d'ànims, per exemple, mostrar més pacifisme o agressivitat en alguns casos. Aquesta instrumentalització de la qual parlàvem la usaven els nazis, els quals van manipular la llengua alemanya per canviar el pensament de la mateixa societat, demostrant el gran poder d'aquesta sobre la humanitat, controlant al poble a partir del llenguatge, amb exemples tan clars com canviar cert significat de paraules adaptant-les a certs interessos; en l'àmbit lingüístic el mot de camps de concentració va desaparèixer, es va transformar en una cosa estrangera, per poder negar l'evidència.

Fins i tot, només canviant l'entonació del discurs, de manera exclamativa i èpica van poder augmentar el sentiment patriòtic del país i del mateix Hitler, fent-lo veure com un Messies (Kempferer,1947,p.157).

Un altre cas d'instrumentalització i de la contínua perillositat del llenguatge per manejar realitats convenients i que parlaven en la pertinença de l'estat/nació són l'estigmatització de certs col·lectius o pertinences concretes, tractant a certs criminals com a culpables únicament per la seva pertinença, donant peu a reivindicar judicis de valor, cosa que els mitjans fan simplificant el discurs; i molts cops per desig dels polítics populistes.

És aquest ampli poder del llenguatge que el converteix en una eina perillosa i alhora determinant, i així ho reflecteix Kempferer (1947) defensant que " El llenguatge és més que sang" (p.2), una afirmació amb la qual explica com el llenguatge estructura el nostre model de pensament i sentiment on concentrem l'atenció, els valors i les creences que estructuraven la nostra vida, en conclusió la nostra relació amb el món.

### **Étnia**

És una pertinença amb molta complexitat la del grup ètnic, no només per l'imprescindible paper en la formació de l'individu sinó per la total alteritat conscient de les persones, definint-se com l'afirmació del nosaltres enfront dels altres, i és mitjançant aquesta afirmació que s'estableix un espai, en la que el grup cultural es reivindica volent-se diferenciar de les altres comunitats.

El que reitero de nou és la falsa visió essencialista de la identitat immutable, ja que aquesta es construeix i es va transformant amb les relacions internes del mateix ésser humà.

Respecte a la necessitat d'afirmació del grup ètnic i a la seva voluntat d'organitzar el seu propi simbolisme ho fa marcant aquesta diferència i exclusió, utilitzant aquesta marginació o rebuig com eina de poder, en definitiva amb control social(Taroppio Jerez, 2018).

Aquestes afirmacions mostren que el poder està en tota la construcció de la societat i en aquest cas es mostra de manera claríssima a l'haver format una comunitat ètnica mitjançant relacions de dominància que amb certa manera jerarquitzen a certs individus i grups, i és des d'aquestes respostes a la diferenciació i al control del poder; respostes com resistència, lluita per aconseguir aquest; des de les que es construeix aquesta identitat ètnica i al grup en si (Taroppio Jerez, 2018).

Per entendre les diferents ètnies i aquestes categories definides en l'actualitat, és necessari entendre com Europa amb el seu moviment; l'eurocentrisme, i des de la seva suposada modernitat ha aconseguit diferenciar-se i imposar-se amb un punt paternalista, amb el que marca aquesta alteritat instrumentalitzada, deixant als altres grups ètnics exclosos i definint a aquests com tradicionals, exòtics i menys avançats. A més del fet d'homogeneïtzar erròniament a Europa com a realitat i no grup ètnic, quan els grups o comunitats que la conformen també comparteixen una tradició i context cultural amb les mateixes jerarquies i amb el control social com mitja, que la fan esdevenir també com a comunitat ètnica.

I és per aquesta simplificació que els grups ètnics es necessiten reivindicar, a causa del fet de sentir-se apartats d'aquesta globalització que suposadament implica diversitat, quan aquesta diversitat és falsa i en la globalització s'ha imposat de manera total el model occidental(Taroppio Jerez,2018).

Per tant, definim aquesta identitat com un entramat de relacions complexes del individu amb la comunitat i amb ell mateix. A més és un fet que malgrat poder trobar característiques comunes entre les persones que comparteixen identitat ètnica, cada ésser humà amb les immenses relacions de cada pertinença, esdevé la seva identitat com a pròpia i única(Taroppio Jerez,2018).

Aquestes relacions de poder a costa del control social i de les que he parlat es produeixen d'una manera molt clara amb la religió, ja que igual que l'estat, les comunitats ètniques també s'aprofiten i instrumentalitzen les creences pròpies de l'ésser humà, essent aquest un mètode eficaç per establir la jerarquia i la desitjada subjugació. Un exemple clar d'això el tenim en la



religió cristiana, la qual esdevé molts cops en comunitats d'Europa, en aquest cas la religió cristiana controla el desig, la llibertat sexual i també com a totes les religions del llibre, produeix una subjugació cap a la dona; un domini del qual parlaré més en profunditat amb l'element del vel en la cultura musulmana.

La religió musulmana que és un tret propi de certs grups ètnics que es formen als voltants d'Àfrica i Àsia, es basa en la dominació de l'home amb una clara voluntat d'invisibilitzar a la dona; apartant-la de tots els àmbits i en especial del poder i de la formació, ja que no interessa el seu creixement personal o intel·lectual per poder continuar tenint-les controlades, i en el cas de la sobirania és igual que en la religió cristiana; la jerarquia eclesiàstica no vol moure's per continuar erradicant el poder de decisió en els homes. És una educació amb una supeditació als desitjos de l'home, una invisibilització completa de la dona, això és del que parla Najat El Hachmi quan argumenta que l'ús del burca és un l'instrument o l'eina perfecta perquè fer aquestes invisibles al món i tancar la finestra d'aquest a elles  
(El Hachmi,2019,p.19-27)

El control que vol exercir la religió sobre la dona és total, però és important deixar clar que la religió és aplicada per les persones i el seu missatge és interpretable, per tant, aquesta lliure i subjectiva interpretació esdevé sempre amb interessos convenients i interessats.

A més no s'ha de confondre religió i ètnia, ja que molts cops és la tribu o la comunitat ètnica la que promou aquesta enclotxa de drets entre home i dona.

En definitiva malgrat haver-me centrat en aquesta realitat opressiva de les dones en la cultura de l'islam i a les ètnies que segueixen aquesta religió; realitat que es veu totalment reflectida en el llibre *l'últim patriarca* de Najat El Hachmi, on es mostra totalment la realitat cruenta i opressiva de la dona, ja que la protagonista es troba totalment engabiada pels homes de la seva família i pel seu propi marit; el més important i la clau d'aquesta anàlisi és com la dominació sobre la dona esdevé un fet sistemàtic, essent una realitat que va més enllà de la cultura a la que pertany (El Hachmi, 2008).

## **Identitat de gènere: Dominació Masculina**

Per parlar d'identitat de gènere és evident entendre com la discriminació de sexes sempre ha estat legitimada. Tot i que biològicament homes i dones tinguin diferències naturals, el fet que ha constituït o justificat aquestes desigualtats és el gènere.

El gènere no és natural ni intrínsec, es tracta d'una construcció social que distribueix rols o atributs entre l'home i la dona determinats per aquest context social, cultural i polític. El fet que decideix els trets de cada individu es tracta d'un procés totalment subjectiu de socialització. Les identitats formades entorn del gènere no tan sols són limitants en el desenvolupament natural de les persones sinó que porten a una adaptació forçada que pot provocar grans crisis d'identitat en cada persona (Argüello, 2012).

Aquesta pertinença, partint de la dominació masculina i on es fonamenten les relacions de subordinació entre home i dona, la podem dividir entre:

-Identitat femenina: En primer lloc, és indubtable entendre que el paper social al qual s'ha relegat a les dones que és: el fet de cuidar, l'emocionalitat, en definitiva basar la seva autoestima o autorealització d'acord amb els desitjos externs i masculins, usant com a mètode de control social aquests trets dòcils i una desaprovació externa com eina de pressió, per no poder accedir a posicions des de les quals es pot canviar l'ordre establert: El patriarcat.

És més, totes les relacions es basen en aquestes estructures de poder i és així en qualsevol àmbit (Físic, legal, econòmic, afectiu, social, psicològic, ideòleg, lingüístic) esdevenint com a violència simbòlica, amb la que construïm una suposada autoimatge sobre una base patriarcal, fent-la veure com a legítima.

-Identitat Masculina: La construcció simbòlica del fet que és ser un home es basa a reprimir tot l'associat al gènere femení i reproduir l'interès únicament en l'àmbit públic, on és el poder i així continuar mantenint l'ordre patriarcal. Aquesta caracterització també és limitant per la figura de l'home perquè el reprimeix, limita la seva configuració emocional i personal, es mutila certs trets que pot posseir i no només s'impedeix ser sensible o vulnerable sinó que parteix d'una pressió constant per evitar característiques suposadament femenines i naturalment actua bloquejant una part seva. Aquesta repressió dels homes i la desconeixença de no saber ni poder gestionar les seves emocions de manera natural és un fet que es reflecteix en l'índex de suïcidis, una xifra ocupada majorment per homes a causa d'aquest fet. En definitiva els privilegis que posseeixen també són una càrrega (Argüello, 2012).

La dominació invisible i en aquest cas la masculina, es produeix en un procés que vol legitimar uns estereotips, ficant-los al nostre imaginari i fent creure propis, aleshores

nosaltres ens debatem entre lluitar contra els rols o assumir-los; podent encaixar en la teva creença o paper establert, sentir-te bé en aquesta alteritat inevitable(Argüello,2012).

## 3.2 El vel islàmic

Per parlar dels tipus de vel islàmic i de les seves adaptacions és necessari entendre el significat d'aquest, juntament amb les diferents interpretacions al voltant seu. En primer lloc, torno a reiterar-me en la indubtable influència de les pertinences pel que fa al seu ús, a més del marcat component cultural que s'ha anat aprenent socialment.

Per començar és necessari entendre la diferenciació que fan algunes persones entre religió i cultura pròpia de la comunitat; precisament els laics critiquen el seu ús per ser un símbol religiós usat en espais públics i exempts de religió, però certs pensadors alegen d'aquest, ser únicament una pràctica cultural; fins i tot un símbol que neix dels antics costums de les poblacions pròpies àrabs; més propi de les zones rurals que les grans ciutats i no ho justifiquen amb exigències de l'Alcorà. També hi ha les postures que parlen més d'un utilitarisme, un símbol de vestimenta que s'ha adaptat a certes demandes a causa de la meteorologia imposada, per exemple a certes zones com el desert del Sàhara existeix una comunitat anomenada els tuaregs, on aquesta vestimenta esdevé una característica bàsica i particular de la seva tribu, essent també una estratègia per les altes temperatures del desert, els homes es tapen tot el cos i la cara amb un turbant, mentre que les dones a més del cos porten tocats propis de l'ètnia al cabell (De Andrés, 2017).

També hi ha la creença que en haver-hi tants raptos a les dones musulmanes durant certes incursions o guerres, usaven el vel per protegir-se d'aquest segrestament, el fet d'anar tan cobertes les protegia, ja que així els homes no diferenciaves les dones grans, de les dones en edat de procrear i així evitaven el segrestament alguns cops (Árabe, 2022).

Si ara em centro en la postura religiosa que practiquen els seguidors de l'islam trobo creences totalment enfrontades, ja que en aplicar-se les lleis de l'Alcorà com a preceptes on es basa la religió musulmana, sorgeixen les desavinences a causa de ser un llibre interpretable. Per alguns l'obligació és explícita, perquè l'Alcorà ho dicta com una norma per les dones de

Mahoma per diferenciar-se i evitar la seducció a altres homes, llei que va acabar traspasant-se a totes les dones creients (De Andrés, 2017).

La cita en concret és aquesta: "¡Profeta! Di a tus esposas, a tus hijas, a las mujeres de los creyentes, que se ciñan los velos. Ése es el modo más sencillo de que sean reconocidas y no sean molestadas" (Corán, 33:59).

Per altres estudiosos aquesta norma no es va acabar traslladant i molt poques dones en aquella societat el portaven, ja que era un particularisme propi només de les dones de Mahoma. Per altre també hi ha uns versicles (Corán, 24:30-31), que parlen del decor i del tapament de la dona musulmana.

Y di a las creyentes que bajen la vista con recato, que sean castas y no muestren más adorno que los que están a la vista, que cubran su escote con el velo y no exhiban sus adornos sino a sus esposos, a sus padres, a sus suegros, a sus propios hijos, a sus hijastros, a sus hermanos, a sus sobrinos carnales, a sus mujeres, a sus esclavas, a sus criados varones fríos, a los niños que no saben aún de las partes femeninas. Que no batan ellas con sus pies de modo que se descubran sus adornos ocultos. Volvos todos a Allah, creyentes! Quizás, así, prospera.

La interpretació d'aquest passatge és també diversa i amb molta controvèrsia, ja que en algunes opinions aquesta referència al tapament no és el vel complet sinó a l'ús decorós de la vestimenta; no portar escots sinó anar "respectuosa" pel seu considerat terme. En canvi, es troba les postures que defensen un ús total, perquè segons Mahoma els ulls i la mirada ja són objecte d'aquesta provocació (De Andrés, 2017).

A més de descobrir postures com les de l'activista iraniana Maryam Rajavi, que explica que és tan senzilla la seva no obligatorietat com el fet que el llibre sagrat musulmà explicita, que la religió no es practica coaccionat sinó de manera lliure (De Andrés, 2017).

En definitiva el que està clar és que és un símbol que s'ha anat transformant culturalment i socialment esdevenint propi en ètnies i també continua posseint una certa religiositat per mostrar respecte a aquesta, i una eina més de la subjugació de la dona. En conclusió, és un estudi d'objecte actual i molt controvertit pel seu ús, el seu simbolisme i la seva història. I a més, al formar part de certes identitats i alhora de l'alteritat que ens rodeja s'ha acabat adaptant i per això ara trobem diferent tipus.

### 3.2.1. Tipus

En el tipus de vel islàmic podem diferenciar dos grans grups on aquests es classifiquen, el vel integral o certs models que hi caben en la denominació d'aquest: Burka, Niqab, Chadar i Khimar. Per altra banda, hi trobem les versions més adaptades i més "suavis" d'aquesta peça simbòlica de l'islam: Hijab, Shayla, Al-Amira (Tamzali, 2010).

#### **Vels Integrals**

. Burka: Es tracta d'una peça que cobreix tot el cos i la cara. Té una petita reixa a l'altura dels ulls i és la peça més extensa de totes les pertanyents a les musulmanes. Aquesta malla teixida al voltant dels ulls restringeix severament la visió de la portadora d'aquesta; de fet com ja explicaré més endavant en l'objecte del meu treball certes autores parlen de com aquesta limitació de la visió traspasa el paper de la dona en l'islam, un paper invisible i sense dret a aparèixer (Tamzali, 2010).

. Chador: Manto que cobreix tot el cos. Generalment és negre. Una peça exterior de cos sencer que amb freqüència s'empra a Iran i en els estats del Golf, així com a Aràbia Saudita. No està lligat amb tancament i botons i és per això que la portadora ha de mantenir-lo tancant els braços. (Tamzali, 2010).

Nijab: Vel per la cara que només deixa al descobert els ulls. Cobreix el cabell d'una dona, ja que cau a la meitat de l'esquena, alguns també són de mitjana longitud en la part davantera per cobrir el seu pit (Tamzali, 2010).

Khimar: Espècie de capa que cobreix pèl, coll i espatlles. S'estén al nivell de la cintura deixant la cara visible. Portat en públic per algunes dones en la cultura islàmica, per expressar modèstia. lica de la qual parlo: Hiyab, Shayla i Al-Amira (Tamzali, 2010).

#### **Versions més "reduïdes del vel integral"**

.Hijab: La majoria dels erudits islàmics (ulemes) coincideixen en el fet que les dones han de portar el hijab. És una peça que cobreix el cap i el coll, i ve en nombroses formes i colors. És

un símbol de privacitat i pot referir-se a doble funció: relegar a les dones de l'espai públic o a una part més metafísica; Al-Hijab " vel que separa a l'home o el món de Déu" (T,2010).

.Shayla: Vel llarg que s'enrosca al coll. Generalment, és negre i és considerat una forma d'Hijab amb de mitja Nijab. Algunes dones musulmanes l'usen en presència dels homes que no formen part del seu nucli més proper (T,2010).

.Al-Amira: És un vel de dos peces. Consta d'una gorra ajustada, normalment sintètica o de cotó i un mocador tubular (T,2010).

Malgrat haver-hi més tipus dins cada subtipus els principals i més representatius són aquests. En conclusió és una tradició que s'ha adaptat amb formes i ha creat modes pròpies del mateix símbol, amb certes models i influenciadores que el promouen i el porten com un complement, fets que ensenyen la ràpida associació al nostre imaginari de certa pràctica com natural i la ràpida adaptació cultural i social a certes pertinences.

## 4. Argumentació en contra de l'ús del burka

### 4.1 Najat el Hachmi: Sempre han parlat per nosaltres

Un dels problemes de les dones musulmanes és que no només s'enfronten a la por del patriarcat de ser rebutjades pel sistema establert, sinó que s'hi ha de sumar la por de ser expulsades per la seva pròpia comunitat. Aquest fet les fa conviure aterrades pel càstig, creant una mena de control social. És per això, que en molts casos la negació del portament del vel és vist com una traïció, traïció a la família, a la pàtria i a l'islam. És un ordre establert que acaba esdevenint com un dogma, fent creure que la lleialtat i l'origen estan per sobre de tot (El Hachmi,2019).

L'autora crítica que es proclamí la lluita feminista mitjançant un suposat feminisme musulmà, no està d'acord en el fet que el feminisme es reivindiqui des d'una pertinença que no sigui la del gènere i sense una concepció global d'aquest. I així ho defineix explícitament El Hachmi(2019),

Sempre que deia feminisme, sempre que deia masclisme, em pensava que parlava de totes les dones, tenia la plena consciència que la vulneració dels nostres drets és un fenomen universal que s'ha de combatre des de cadascuna de les esferes en que ens movem. ( p.14)

A més, l'escriptora crítica la contradicció de reivindicar un feminisme inclusiu amb certes pertinences com l'ètnia i la religió, quan segons ella, aquestes són les culpables d'aquesta opressió, i així ho expressa El Hachmi,2019

Feminisme,llibertat no serà mai triar sotmetiment, discriminació, un ordre natural segons el qual m'he de conformar a ser un succedani. Feminisme no és adaptar-se a una llibertat vigilada per les estructures de la mateixa societat, la cultura o la religió. Diré de nou feminisme per continuar defensant una llibertat sencera, sense restriccions ni vigilància (p.10)

Najat crítica que no només és aferrar-se a una pertinença com la religió o la cultura, sinó que ara és defensar-la com una característica pròpia de la identitat, sense enfrontar els dogmes imposats d'aquesta. És totalment crítica amb la reivindicació sense una profunda reflexió,malgrat sigui per la necessitat de sentir-se part d'alguna cosa i trobar-se més inclòs, en una societat que ataca la seva cultura (islamofòbia). El problema sorgeix quan aquesta

pertinença que estàs reivindicant et vulnera certs drets, com és, el de ser dona, així El Hachmi (2019), ho exemplifica molt bé:

Perquè és la meva identitat , defenso haver d'anar tapada quan els meus germans no hi van, defenso restringir-me la vida quan als meus germans no els restringeix ningú, reivindico el vel simbòlic que ha condicionat la vida de generacions de dones i nego la necessitat de reclamar també per a mi la llibertat sencera que gaudeixen algunes dones del món només perquè he de preservar, protegir i reivindicar el que sóc (p.27).

Per altra banda, és obvi que en aquesta dominació invisible i certament imposada hi ha certa instrumentalització. Per exemple, una de les eines de la religió es basa en el fet que no es dubti, disminuint l'autonomia i provocant obediència absoluta, quan realment aquestes creences són transmeses, interpretades i fins i tot escrites per persones, concretament per homes, per tant, hi ha una perspectiva masculinitzada, essent obvi que les religions del llibre són patriarcals. Però a més d'això, amb aquest ús polític i instrumentalitzat de la religió fan creure a la dona que no té drets i està subjugada, fins i tot al punt de trobar-se de manera molt convinguda, una llei religiosa de l'islam, perquè les dones no puguin educar-se, ja que educar-se és una manera d'augmentar l'autonomia i escapar de certa manera d'aquest control. I així ho explica El Hachmi (2019)

No Volien que ens eduquessim perquè teniem por que això ens obrís els ulls a l'absurda realitat que vivíem i no ens deixàvem treballar perquè no adquiríssim prou autonomia per decidir viure les nostres vides exactament com ens dones la gana (p.37).

En la realitat de necessitar alliberar-te de certes pertinences que et limiten, és on esdevenen les crisis d'identitat. Hi ha el fet innegable que per alliberar-te d'aquests dogmes, vius una doble crisi, per una part estàs deixant de sentir-te part de la teva comunitat, t'enfrontes a ella i per ells ja no hi pertanys, i, per altra banda, mai et sentiràs part del nou lloc, és una confrontació brutal de les arrels, confrontació que sofreix la mateixa autora amb el llibre escrit, ja que està rebutjant una de les seves identitats primàries, la rebuda ( El Hachmi, 2019)

El problema sorgeix, quan aquesta pertinença és reduïda i fa creure que esdevé qui ets i no una part més de com ets, i això és molt potenciat, creant aquesta reducció tan perillosa de la que he parlat. Moltes vegades aquesta mateixa reducció provoca un aferrament dels joves,nous immigrants, que analitzen la necessitat de definir la seva identitat, i no només la necessitat individual, sinó també la pertinença grupal, la de comunitat. Com he parlat en el



marc teòric, el concepte grupal i de comunitat que provoca la religió i que explica Durkheim. (El Hachmi,2019)

Aquesta reivindicació de la identitat, de la què parlo, molts cops es fa mitjançant el símbol del mocador. La disjuntiva apareix, quan el mocador només el porten les dones, en aquest cas l'acció no representa ni la cultura ni la tribu. I què malgrat sigui per reafirmar-se en aquest cas, és una manera moderna de segregació: noves formes de l'estat i dels caps masculins per sotmetre a la dona, i a més usant-les únicament a elles com a símbol polític, i així ho resumeix, "Si el mocador és identitat, és la identitat del masclisme, no pas la identitat de les dones "( El Hachmi, 2019, p71).

#### **4.1.1. El Racisme i Masclisme**

Actualment, trobem com el racisme contra el musulmà que sempre ha estat existent, està darrere discursos alliberadors i paternalistes. Aquests discursos venen, o de l'extrema dreta, o de certes postures suposadament multiculturals d'esquerres. En el primer lloc és una eina o excusa de l'extrema dreta per expulsar certs col·lectius, en aquest cas a aquestes ètnies. És més, mitjançant aquest paternalisme esmentat, volen parlar per elles, identificant-les com a dones submises i legitimant certes postures, sense un interès real, ni una preocupació per la llibertat d'aquestes dones. (El Hachmi,2019,p92)

En aquestes postures que he explicat, i que reivindiquen la singularitat de la pertinença que està essent atacada, per intentar resistir davant el rebuig, hi segueix sense haver una llibertat d'elecció real, sinó que ha esdevingut una decisió condicionada pel que diuen els racistes. "Em sap greu haver-t'ho de dir, però si abraçes la discriminació cap a la dona com a tret d'identitat per defensar-te del racisme t'estas rendint davant tots dos, davant del masclisme i davant del racisme." (El Hachmi,2019,p92)

Per Najat, igual que els xenòfobs ens volen tancades en una essència que ha estat determinada, certes postures conservadores d'homes musulmans també, i aquests segons, ja no han d'imposar la seva llei si són les mateixes dones les que les defensen. Són noves formes

que adapta el masclisme davant el progrés, per seguir amb aquesta opressió (El Hachmi, 2019).

La postura de l'esquerra amb l'islam és molt hipòcrita, aquests discursos que ara abanderaren certs grups, són maneres de transformar situacions en eines polítiques, estan aprofitant-se de defensar una postura que suposadament és “la multiculturalitat”, per guanyar vots. És més, cab destacar que suposadament l'esquerra sempre ha estat laica i ha volgut separar religió i estat, cosa que ara en aquest cas, no fa.

A més, Najat, ja no se sent representada en aquest feminisme inclusiu, quan és ella mateixa la que més ho ha patit, amb crisis d'identitat provocades per l'enfrontaments de pertinences i per la mateixa renúncia d'aquestes. Aquesta gran crisi d'identitat necessita referents, i així ho exemplifica El Hachmi(2019)

Sort de no haver tingut la meua crisi d'identitat, l'adolescència en temps actuals, perquè s'hi m'hagués trobat a dones que en lloc de defensar-me el feminisme i explicar-me el paper castrador de la religió, m'haguessin obert amb vies com el feminisme islàmic, fer retornar a la tribu, la mateixa que m'oprimia (p.102).

A més, El Hachmi realitza una gran crítica a aquesta defensa tan fèrria per deixar portar vel en una societat suposadament democràtica, quan en realitat la democràcia hauria de garantir la llibertat i no limitar-la.(El Hachmi,2019)

Un altre punt amb el que és crítica, es amb aquestes postures multiculturals d'esquerres, les quals no fan la mateixa defensa de les dones que no volen portar el vel, pero no tenen l'opció de decidir, arribant al punt de ser massacrades (El Hachmi,2019).

#### **4.2 Waysla Tamzali: El burca com a excusa**

Tamzali explica que amb certa adaptació del burca, del vel integral, hi ha una certa variació del concepte de gravetat, sembla que hem d'arribar a certs extrems greus per sentir aquest sexisme, aquest patriarcat, sembla que la visibilitat més obvia és l'única que es veu, la coneguda punta de l'iceberg, quan en realitat per acabar amb el patriarcat, cal lluitar contra els fonaments. Per molt que hi hagi físicament o de manera visible un agreujament en els vels

llargs davant els curts, ambdós representen una manera de control social i un estigma sobre el sexe femení. (Tamzali,2010).

El pitjor de tot segons Tamzali, és la normalització d'un símbol que representa la violència sobre la dona, i això és el risc que no s'arriba a comprendre, la perillositat i el poder de la política i cultura simbòlica, i així ho defineix: " Hemos llegado a una etapa límite, la de las mujeres que exhiben en Europa su domesticación en el espacio público" (Tamzali, 2010, p. 68)

Tamzali explica els interessos de l'islam polític que hi ha darrere d'aquestes creences i imposicions, amb la normalització del poder que això comporta. Hi ha un enfrontament entre els musulmans radicals i els més tous, creant una situació que porta al desig mutu de conquerir estats i imposar la cultura pròpia mitjançant aquesta dominació política. Un exemple, és el règim talibà a Afganistan, una dominació on les dones són instrumentalitzades com a elements de guerra i subjugació. Aquests fets són totalment explícits per Tamzali (2010):

Los velos, hoy bajo sus bajos sus formas radicales, ayer bajo sus formas refinadas, ni vienen de ni conducen al cielo. Son los marcadores de oscuras guerras por la conquista de poder. Guerras que tanto entonces como ahora, se dirimen sobre el cuerpo de las mujeres . ( p.87).

Per Waysla Tamzali hi ha debats que si van contra els drets humans ni es plantegen com és el cas de l'esclavisme, la tortura... En el cas del burca, un element que representa l'esclavitud de la dona, encara no s'evita aquest etern debat.( Tamzali,2010)

## **5. Argumentació a favor de l'ús del vel**

### **El Velo Elegido: Lena de Botton, Lidia Puigvert i Fatima Taleb**

L'autora explica que la roba és un dels factors que construeix i a més reflecteix la identitat construïda de la persona. El problema sorgeix quan entorn d'aquesta imatge es creen judicis de valors i es creu que certa manera de vestir, pot incitar a justificar certes actituds.

Les tres assagistes critiquen aquesta reivindicació de les dones occidentals en contra del vel islàmic, i advoquen perquè les dones puguin ser lliures de portar vel. Per elles, tot s'ha de reduir a la llibertat d'elecció, una llibertat de ser dona en general, i no un tipus de dona que pot caure en el paternalisme d'Europa (De Botton, Puigvert, Taleb, 2004, p.22).

A Occident també existeixen altres costums que també són reprimidores cap a la dona, com és el cas de la "feminitat" portada a l'extrem, juntament amb la sexualització d'aquesta, molts cops presentada com una invitació pels homes, que observen aquestes com a objectes i no com a subjectes propis i lliures, que és el que són. De Botton, Puigvert i Taleb, 2004 ho exemplifiquen així:

La estética en Occidente ha potenciado una mujer considerada más como un objeto de placer que como un sujeto capaz de decidir por sí misma. Igualmente, cuando se supone que las mujeres mostramos sensualmente nuestro cuerpo por decisión propia y no por imperativos masculinos, dicha conducta ha sido penalizada desde lo masculino. De ahí que parte del feminismo actual intente compaginar una actitud reivindicativa y una imagen cuidada de la mujer, que ahora quiere controlar su propia imagen y decidir su propio destino. No se puede decir taxativamente que ocultar es algo represor y que mostrar es emancipador para libertad de las mujeres(p.24).

Existeix una alteritat imminent de la qual tots formem part, aquesta alteritat es crea enfront de certs grups poderosos de les nostres pertinences, un fet que ocorre constantment, però de diferent manera. Així com és crítica que el Hiyab per ser una mostra d'esclavitud davant la religió, la tradició i el marit, en Occident, les dones són esclaves d'uns canons estètics, destacant l'obsessió amb el pes, que ha arribat a portar a moltes persones a patir TCA (trastorns de la conducta alimentària), aquesta gravetat les tres autores, De Botton, Puigvert i Taleb (2004), l'expliquen així:

Mientras se prejuzga el uso del hiyab como un signo de la servidumbre de la mujer frente a la religión, a la tradición y al marido, mujeres y niñas de occidente han pasado a ser esclavas de unos cánones estéticos que pueden llevar incluso a la muerte. (P.28)

La realitat és que l'alteritat que ens marca és inevitable, però si es pot reflexionar per ser-ne conscient i evitar la dominació a través dels dogmes. Però és per aquesta mateixa inevitabilitat, per la que s'ha de poder tenir la llibertat de representar la identitat pròpia i la projecció d'aquesta, perquè si no estàs inhibint la capacitat de decidir a un grup de dones ( D.B., P, T, 2014,p.33).

Per les escriptores, la vertadera opressió no és la que porten els homes cap a les dones, sinó que en aquesta suposada prohibició s'hi amaga una opressió o voluntat d'Europa contra els valors de les altres cultures a les quals considera de menys (D.B, P, T, 2014, P-49).

No veo por qué tengo que prohibir el velo y admitir los cráneos rasurados, acompañados de botas militares. El velo en sí no es nada, el afeitado en sí tampoco, pero el integrismo religioso tiene su contrapartida de racismo fascista. (Martí, 1994, Citat per De Botton, Puigvert , Taleb, 2014, p. 54).

Amb aquesta afirmació del director d'un institut de França, queda totalment clar que en realitat les coses per si soles no tenen un component simbòlic de manera intrínseca i objectiva, sinó que igual que la identitat, som nosaltres que a través d'experiències subjectives i personal els hi donem un significat. És per això, que la prohibició segons les autores és un error perquè dona per fet que la identitat és immòbil i no contempla l'evolució d'aquest simbolisme. Per elles, la vertadera solució seria la reflexió racional del perill dels significats, i no únicament una experiència pràctica i sense reflexió.

La distinció que no es fa, i és imprescindible per entendre el simbolisme del vel és el Hiyab polític i el personal. El nostre imaginari té una reduïda i errònia percepció d'unir el hiyab amb règims o situacions polítiques actuals, com seria el cas del règim talibà, quan en alguns casos és una simple elecció personal identitària. És amb aquesta concepció general de la submissió de les dones musulmanes, amb la que es perpetuen els judicis de valor.(D.B,P,T,2014,P.102).

De lo que se trata ahora no es de negar la importancia de la igualdad, sino de llegar a una forma de igualdad que no implique la homogeneidad, no ya ni siquiera con los hombres sino tampoco entre las

mujeres. Se trata, por así decir, de profundizar en la igualdad, no de negarla (Subirats,1998,p.56). ‘’(Citat per De Botton, Puigvert , Taleb, 2014, P.139)’’.

En conclusió, no s'han d'eliminar els diferents trets de cada cultura, sinó entendre la diversitat per evitar una homogeneïtzació, ja que aquesta, sempre acaba essent reduccionista i eliminant certes cultures que llavors esdevindran més radicals per reivindicar-se (D.B,P,T, 2014, p .56).

## 6. Conclusió

Del meu estudi de cas podem arribar a diverses conclusions, les quals aniré explicant discursivament. En primer lloc, estem parlant d'una afirmació de l'ús polític i instrumentalitzat del burca; per tant, no és una decisió lliure, com qualsevol altra de les decisions que prenem. Totes les decisions estan totalment condicionades per la nostra identitat i la jerarquia de les pertinences que la formen. En el cas del meu objecte d'estudi té una influència de la religió i de l'ètnia, ja que totes dues són responsables de l'elecció de portar vel. El masclisme de la religió de l'islam és totalment obvi, però també és obvi de qualsevol religió i de qualsevol cultura, perquè vivim a un món totalment dominat per l'home.

Ningú és de cop si mateix o pren consciència del que és, sinó que la nostra identitat està formada per comportaments o trets adquirits, adquirits de la nostra realitat amb els altres, amb l'entorn. I és aquesta alteritat la que crea la nostra essència.

En tot l'estudi de cas i els fonaments de la identitat en què es basa, parlo d'aquesta violència simbòlica, a la que no som conscients de ser sotmesos, ja que constitueix el nostre habitus i no ens permeten reflexionar. Els dogmes que ens envolten, posseeixen un gran poder d'influència en la nostra construcció identitària més propera però alhora directa, i això és el que impregna la nostra condició humana, la necessitat de pertinença, la qual encara esdevé més instintiva per aquesta dominació.

L'única solució és aplicar la racionalitat en aquests falsos judicis de valor, en aquestes creences i tradicions determinades, que a vegades semblen quasi divines.

És per això que crec que hem d'apel·lar a la nostra identitat conjunta, la que és innegable i ens uneix: la humana. La que engloba els drets humans i defensa que tothom tingui les pertinences que tingui és una persona com les altres i es mereix la mateixa dignitat, la dignitat humana. És més, tornant a la idea d'abans que la identitat és construïda socialment, és necessari que nosaltres canviem la nostra mirada, intentant eliminar la valorització i aportant lucidesa, perquè només la mirada nostra cap als altres i per tant cap el món, pot alliberar-nos d'aquesta realitat tan reduïda i simplificada que pot arribar de manera molt negativa.

En conclusió, el que hem d'entendre és que la diversitat cultural, la diversitat que posseïm en totes les nostres pertinences sempre enriqueix, i, per tant, és en la diversitat on es troba la bellesa del que és ser un ésser humà, amb una identitat en constant formació i de la qual tothom es pot enriquir i al mateix temps ser enriquit.



## **7. Annexos**

### **7.1 Preguntes de l'entrevista**

- . Quant fa que portes el hiyab?
- . Com ho vas decidir (tradició, obligació)?
- . Com portes la teva identitat en una societat occidentalitzada i on l'ús d'aquest no és propi, d'una societat suposadament laica.
- . Què en penses del concepte feminisme islàmic (hi estàs d'acord, t'hi identifiqués)?
- . Què t'aporta la teva religió, les teves creences (identitat, pertinença)?
- . Diferències entre cultura i religió?
- . Les mirades a una sola pertinença, limiten?

### **7.2 . Entrevista personal**

El meu treball compta amb el complement d'una entrevista personal a la meua companya de feina. El material és audiovisual, a causa del pes del vídeo, insereixo aquí l'enllaç per tal que es pugui accedir-hi de manera directa.

<https://youtu.be/11UpbEHPhE>

També voldria puntualitzar, que el fet d'haver triat només a una persona, com a mostra d'aquesta experiència és per un motiu concret: la confiança. La meua voluntat d'incidir en certes qüestions personals per entendre la identitat i d'acabar essent dues dones que conversen, necessitava que l'Aramata,(la protagonista del vídeo), fos la meua amiga,

També m'agradaria puntualitzar, com jo mateixa m'he adonat, que en l'entrevista confonia el terme burca amb el hiyab, quan no són el mateix. Això és una característica més que intento evitar i posteriorment evitaré, per caure en certs errors o reduccions.

## 8. Referències

### 8.1 Bibliografia

- . Bell, R. (2006). Introducción al Corán: Nueva edición (Vol. 284). Encuentro.
- . Billig, M. (1993). Studying nationalism as an everyday ideology. *Papers on Social Representations*, 2, 40-4
- . Cáceres López, M. A. (2021). *La comunicación y el modelo de Lasswel, análisis de la vigencia de la aguja hipodérmica en tiempos actuales* ( Tesis de Licenciatura).
- . Canclini, N. G. (1990). La sociología de la cultura de Pierre Bourdieu. *Sociología y cultura*.3
- . De Botton, L., Puigvert, L., & Taleb, F. (2008). *El velo elegido* (3.ª ed.). El Roure.
- . Fromm, G. H. (2004). Hegel y el joven Marx: Análisis del trabajo enajenado. *Diálogos*, (84), 133-155.
- . Desrues, T., & Yruela, M. P. (2008). Percepciones y actitudes hacia el Islam y los musulmanes en España. *Madrid: Dirección General del Integración de los Inmigrantes*.
- . Gallegos Argüello, M. D. C. (2012). La identidad de género: masculino versus femenino. In *Libro de Actas del I Congreso Internacional de Comunicación y Género*.(pp. 705-718). *Sevilla: Facultad de Comunicación. Universidad de Sevilla*.
- . Hachmi, E. N. (2008). *L'últim patriarca* (1.a ed.). Planeta S.A.
- . Hachmi, E. N. (2018). *(cat).mare de llet i mel.(narrativa)* (1.a ed.). Labutxaca.
- . Hachmi, N. E. (2019). *Sempre han parlat per nosaltres* (2.a ed.). Edicions 62.
- . Klemperer, V. (2001). *LTI. La lengua del Tercer Reich* (1.ª ed.). Minúscula.
- . Maalouf, A. (1999). *Les Identitats Que Maten* (2.ª ed.). La Campana..
- . Martin, G. R. R. (2012). *Juego de Tronos: Canción de Fuego y Hielo* (Gigamesh ed., Vol. 1). Gigamesh Omnium.

- .Marx, K. (1976). *El capital. Crítica de la economía política. Libro primero: el proceso de producción del capital*. Ediciones AKAL.
- .Pampliega, A. (2017). *En la oscuridad: diez meses secuestrado al qaeda en siria* (1.ª ed.). Península.
- . Perales, I. M. (2011). Génesis de la teoría social de Pierre Bourdieu. *Reis. Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, (135), 126-131.
- .Roig, A. H. (2007). *L'escola i la formació de la identitat europea en els adolescents. Tecnologia, Influències socialitzadores i convergència de múltiples identitats* (Doctoral dissertation, Universitat Rovira i Virgili).
- .Tamzali, W., & Elizondo, I. (2010). *El burka como excusa* (1.ª ed.). Saga Editorial.
- .Woolf, V. (2019). *Matar a l'àngel de la llar* (1.ª ed.). Angle.

## 8.2 Webgrafia

- .Árabe, M. (2022, 12 mayo). El Hiyab Velo Islámico Significado y Origen. EL MUNDO ARABE. <https://elmundoarabe.org/el-hiyab>
- .de Andrés, F. (2017, 21 febrero). El velo islámico: ¿tradición o símbolo religioso? abc. [https://www.abc.es/sociedad/abci-velo-islamico-tradicion-o-simbolo-religioso-201702211706\\_noticia.html](https://www.abc.es/sociedad/abci-velo-islamico-tradicion-o-simbolo-religioso-201702211706_noticia.html)
- .Taroppio Jerez, D. A. (2018, 9 marzo). *IDENTIDAD ÉTNICA, UN ABORDAJE DESDE LA ANTROPOLOGÍA*. Santo Tomás. Recuperado 15 de enero de 2022, de <https://enlinea.santotomas.cl/blog-expertos/identidad-etnica-abordaje-desde-la-antropologia>

### 8.3 Fimografia

.Fortenberry Dorothy, Moss Elisabeth , Bruce Miller, i Miller, Bruce , (2018). *El cuento de la criada* [Sèrie de Televisió.] Daniel Wilson Productions, Inc. The Littlefield Company, White Oak Pictures:HBO).

<https://play.hbomax.com/page/urn:hbo:page:GYT4Euwsme8NtwgEAAABI:type:series>

